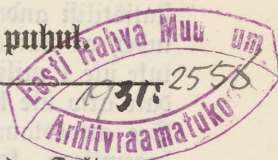

Pimedate hoolekanne Cestis.

1921—1931.

Seltsi 10-a. kestmise puhul

Cesti Pimedate Hoolekande Selts „Pimedate Abi“ ja riiklikud pimedate koolid Tartus.*)

Cesti pimedate hoolekande alged ulatuvad tagasi eelsõja aega. Juba 1883. a. asutati Tallinnas Wene Keiserliku Maria-Pimedate Kuratooriumi woliniku kammerhärra E. v. Wistinghauzeni ja pärast teda parun A. v. Buxhoevdeni algatusel kool pimedate laste jaoks (1886. a. alates omas majas Tõnismäel). See asutus on kuni 1914. aastani, millal ta tegevus lõppes, j. v. 31 aasta jooksul, alguses prl. S. v. Wistinghauzeni teenerikka juhatusel all (1889—1900) ja hiljem prl. E. v. Kaweri all pimedate kasvatuse ja arendamise alal tänuväärt tööd teinud (kooliõpetus ja käsitöö). Peale selle said ka paljud Cestimaa pimedad haridust ja õpetust käsitöö alal St. Petersburg'i (Wlesfigi pimedate kool, keiserliku filantroobilise ühingu pimedate kool, Alexander-Maria kool, Grot'i töökojad) ja Riia (Strasdenhof) pimedate koolides.

Sõja, revolutsiooni ja Cesti Wabariigi asutamiselega katkesid need sidemed. Nii oli tarwis peale sõja uuesti üles ehitada Cesti

*). Waata „Blindenfreund“ 1927 nr. 5.

oma pimedate hoolekannet. Selleks oli tungiv vajadus maa kõrge pimedate arvuu juures. Aluselt võttes pimedate kohta käivaid statistilisi andmeid väene ajast, s. t. pimedate index ca 21:10.000 elaniku kohta, võis nautu üle 1 miljoni elaniku arvuu juures pimedate arv üle kogu maa olla vähemalt 2000. See arvestamine leidis ka 1922. a. rahvalugemiseega kaunis täpsat kinnitust (2170 pimedat).

1921. a. lõpul astus Tartus kofku ringkond pimedate jöpru „Pimedate Abi“ seltsi asutamiseks. 11. detsembril 1921. a. pidas uus selts hr. E. v. z. Mühlen'i korteris oma asutamiskoosoleku. Järgmise (1922) aasta 1. märtsil finnitati seaduslikult seltsi põhikiri ja peaaegu samal ajal (3. märts 1922) asutas „Pimedate Abi“ Tallinnas haruseltsi. Eesti Pimedate Hoolekande Seltsi „Pimedate Abi“ põhikirja § 1 kõlab järgmiselt:

„Selts „Pimedate Abi“ seab omale ülesandeks võimalikult kõigile pimedatele Eestis nende saatust fergendada, neile arstilist, kõlblist ja ainelist abi andes, ning selle eest hoolt kanda, et võimalikult kõik haridusvõimelised pimedad vastatvat kooliõpetust saaksid ja pärast koolijunduslist aega neil võimaldatud oleks ennast igasuguses käsitöös ja ka vaimiliselt harida. Iga pime peab võimalust leidma ennast oma annete kohaselt arendada ja iseisvalt oma eluülespidamist muretseada. Lõpuks püüab selts vanade ja töövõimetute pimedate eest hoolt kanda.“

Seltsi asubohaks on Tartu ja praegu on seltsil 188 liiget. Seltsi organiteks on: juhatus (7 liiget), komitee (12 liiget), revisjoni komisjon (3 liiget) ja peakoosolek.

Peale asutamiskoosoleku ärapeetud peakoosolek valis juhatusse, mille koosseis oli järgmine: prof. E. Blesig (esimees), pr. M. Kurs-Olesk

(abiesimees), dr. J. Uudelt (kirjatoimetaja), E. v. Schröder (kassahoidja), E. v. z. Müllen (kirjatoimetaja abi), N. Müller (koolide juhataja), pr. prof. M. Stamm (kassahoidja abi). Hiljem lahkusid juhatuselt: J. v. Schröder ja pr. prof. Stamm. Nende asemele tulid: pr. A. Naarna (kassahoidjana) ja pr. prof. E. Liius, hiljem pr. dr. A. Nengsep. Kantselei tööjõuks on praegu pr. A. Piirak. Siinkohal tuletame tänutundes meelde meie vara surunud truud kaastöölisi pr. Anastasia Naart-Müllerit (surnud 15. nov. 1928), kes juure armastusega ja kohusetruult eriti jeltsi esimestel aastatel pimedate kooli õpeajana ja juhatusel kantselei tööajana pimedate hoolikannet õnnistusrikkalt on edendanud. Komitee kujutab enesest laiemat jeltsi avitajasperet. Meie praegused komiteeliikmed on: pr. M. Maots, pr. A. Elster, dr. E. Fischer, advokaat J. Girschfeldt, hr. J. A. Jacobson, pr. A. Luiga, pr. M. Rütli, pastor J. Sedlatšef, prof. O. Seesemann, pr. E. Sell, pr. prof. M. Stamm, dr. A. Westberg. Reakosolekuid peetakse ilikooli Silmaklinikus.

„Pimedate Abi“ algatusel avas tööhoolekandeministeerium 20. novembril 1922. a. Tartus esialgu eikstern pimedate-õppetöökoja (eiksternaat). Alguses töötas see linna vaestemajas Lina t. 6, siis 1923.—25. a. praeguses Pimedate Kool-Kodu ruumes Era t. 2 ja praegu üüri majas Saani t. 23 ja hiljem 7. jaanuaril 1926. a. internaat kooli pimedate laste ja noorte pimedate jaoks (Pimedate Kool-Kodu) riigi poolt Era t. nr. 2 ostetud majas. Mõlema eespooltähendatud riikliku pimedate kooli üle andis ministeerium „Pimedate Abi“ jeltsi juhatusel kiratooriumi õigusel.

Pimedate Töökool (eksternaat) algas tegevust 9 õpilasega, kes õpetust said üldhariduslistes ainetes ja muusikas. Tööõpetus algas 1923. a. witsjatööga. Selle juure tuli 1924. a. naiskäsitöö ja 1926. a. harjatöö.

Üldse on õppinud Pimedate Töökoolis jeni 62 õpilast (44 mees- ja 18 naissoost). Neist on käsitöö alal õpetust saanud 58 — witsjatööd on õppinud 24 ja harjatööd 34.

Üheksa aasta jooksul on koolist lahkunud: iiseisemale tööle 12, terwislistel põhjustel 9, wälja heidetud 1, surnud 4.

Praegu töötab Pimedate Töökoolis 36 õpilast (24 mees- ja 12 naissoost), neist witsjatööosakonnas 12 ja harjatööosakonnas 24. Pimedate Töökooli naisõpilased saavad õpetust naiskäsitöös ühiselt Pimedate Kool-Kodu naisõpilastega.

1930./31. a. jooksul valmistati witsjatöö osakonnas mitmesuguseid müügisiks kõlbulikke korwe, korwimööblit, floppereid jne. kogusummas ümmargu- selt fr. 1568.— wäärtuses ja harjatööosakonnas mitmesuguseid harju ja pintseleid fr. 4333.— wäärtuses. 1. aprilliks 1931. a. oli ladus müümata witsjatöö saadusi fr. 2059.— wäärtuses, harjatöö saadusi fr. 2538.— wäärtuses. Kooli fr. 4597.— wäärtuses. Töökojas töötawad pimedad õpilased teenijid 1930./31. a. jooksul töötasuna kokku 2676 krooni.

Kooli õppepersonal koosseis on: juhataja R. M ü l l e r, witsjatöö instruktoreid B. M i l l e r, harjatöö instruktoreid A. R o s t. Õpetaja G. K a u s. 1924. a. alates on Pimedate Töökoolis valmistatud tööd järjekindlalt olnud esitatud Tartu põllumajanduse- ja tööstuse näitustel, kus need iga kord auhinna osaliseks on saanud.

P i m e d a t e K o o l - K o d u (internaat)

on õppeasutus pimedatele, mille õppetava vastab 6-klassilise algkooli õppetavale. Koolis on 3 klassi komplekti. Õppeaineteks on: pimedate punktikirja lugemine ja kirjutamine (käega ja pimedate kirjutusmasinaga), usuõpetus, eestikeel emakeelena, saksa keel mõõrkeelena, matemaatika, kodulugu, maateadus (plastilised kaardid ja gloobus), looduslugu, ajalugu, võimlemine, laulmine, muusika, woolimine, käsitöö, majapidamine.

Pimedate Kool-Kodu asutamise peale on koolis õpetust saanud 61 pimedat õpilast (37 poeglast ja 24 tütarlast). Neist on 21 õpilast lõpetanud kooli lühendatud kursuse, mis järele nad üle läksid Töökooli ametit õppima. 1931. a. kevadel lõpetasid Pimedate Kool-Kodu 6-klassilise algkooli täieliku kursuse esimesed õpilased — 2 poeglast ja 2 tütarlast. Enne kooli kursuse lõpetamist on koolist ära jäänud 4 õpilast, wälja on heidetud 2, surunud 3. Praegu on koolis 31 pimedat last ja noort pimedat (18 poeglast, 13 tütarlast). Neist elab 6 „Pimedate Abi“ ühiselumajas (w. allpool).

Pimedate Kool-Kodu õppepersonali koosseis on: juhataja M. Mülle r, õpetajad: M. Täht, M. Alaots, kaswataja P. Wi jar d. Õppealalised küsimused kuuluvad pedagoogika nõukogu kompetentsi. Pimedate Kool-Kodus ja Töökoolil on ühine pedagoogika nõukogu, mis koosneb koolijuhatajast, õpetajatest, instruktoretest ja ühest kuratööriini esitajast — praegu pr. Kurs-Olesk.

Mutuse arstina on tänuväärsed teened dr. E. Fischeril. Mutuse waimulikuna on töötanud 1926./27. a. pastor Willingen ja tema järele pastor R. Luther (surnud 3. juunil 1931).

„Pimedate Abi“ selts peab Pimedate Töökoolis (eksternaadis) töötavate pimedate jaoks üleval ühise luma ja, Kroonuaia t. 31. See avati 1924. a. sügisel väga väikestes piirides. Praegu saavad ühiselumaja kohastes ruumides ülespidamist 37 õpilast (maja esimesel korral 17 naisõpilast ja 2. korral 20 meesõpilast). Üldse on 1924. a. alates ühiselumajas ülespidamist leidnud 55 pimedat.

Eriti tähtis on noortele pimedatele muusika õpetus ja tegutsimine muusika alal. Nii on ka meie kasvandikkudel oma laulukoor ja puhkpillide orkester. Peale selle käib 3 pimedate kooli õpilast Tartu Rõrgemas Muusikakoolis.

Selle noorte ja arenemisvõimeliste pimedate hoolekande töö kõrval eelpooltähen- datud riiklikes pimedate koolis, mis alluvad seltsi juhatusele kui kuratooriumile, on seltsil mitte vähem tähtis ülesanne hoolitseda ka kõigi teiste Tartus elavate pimedate eest, kes on enamasti vanad ja töövõimetud. Praegu on seltsil jarnase hoolekande all 81 pimedat mõlemast soost, kes elavad osalt Tartu linna vanadekodudes, osalt oma korterites. Nende pimedate jaoks on selts organiseerinud hooldajaid, kelle kaudu alal hoitakse isiklik kontakt hoolealuse ja seltsi vahel. Praegu on 20 daami ja härrat selle hooldajameti oma peale võtnud, olles hooldajaks kas ühele, või mitmele pimedale. Iga aasta jõuludeks antakse kõigile neile pimedatele toetust nende tarbe ja soovide kohaselt natuuras (puud, talve varustus, toiduained jne.). Summasid selleks saab selts peaaegjalikult iga aasta septembris korraldatud tänava- ja lehtedega

korjandusest ja samal ajal toimepandud firikukorjandustest. Tänu laiemate hullkade abivalmis kaastööle ja Tartu elanikkude vastutulelikkusele on nende korjanduste puhastisjetulek olnud (ümmarguselt):

1924. a. fr. 2013, 1925. a. 1503, 1926. a. 1602, 1927. a. 1506, 1928. a. 1715, 1929. a. 2359, 1930. a. 2116, 1931. a. 2041.

Seltsi kaasa läbikäik viimasel (1930/31) aastal, kaasa arvatud seltsi poolt ülalpeetava ühiselumaja kulud, oli: sissetulek fr. 12.377, väljaminek fr. 11.693.

Seltsi juhatuse soov, kõikide mitmejugukses wanadekodudes laiali elavate pimedate jaoks ühist pimedate wanadekodu asutada, pole kahjuks seni mitte teostuda võinud.

Meie asutuste varustamisel pimedate kirja raamatutega on tänuväärsest kaasa aidanud wabatahtlikud tööjõud, kes Pimedate Koolidele on kirjutanud punktkirjas õpperaamatuid, ewangeeliumisid jne. Ka neile olgu siinkohal tänu avaldatud.

Möödunud sügisest (1930) alates töötab meie oma pimedate kirja trükkikoda (Taani t. 21), kus töötab pime G. Halla p, kes on wälja õppinud Riia lähedal asuwas Strasdenhofi pimedate koolis. Seni on ta trükkkinud 78 eksemplari õpperaamatut, hiljem trükitakse aga ka teist lugemismaterjali.

Iga aasta jõuluks korraldatakse Tartus elawatele wanafestele pimedatele ühine jõulupuu kohwi ja muusikaliste ettekannetega. Samuti korraldatakse ka pimedate koolide õpilastele iga aasta ühine jõulupuu ja wäikeleid koduseid kooswiibimisi mitmejuguksel puhkudel.

Muguses mainitud Tallinna Haruseits, kes „Pimedate Abi“ põhikirja jäwle töötab, muu-

tus 3. märtil 1927. a. i f e s e i s w a k s s e l t s
h i k s. Tema hoolitseb peaaasjalikult Tallinnas ja
selle ümbruskonnas elavate pimedate eest. Selts
peab illewal endise pimedate kooli majas Tõnis-
mägi nr. 8 töökoda, kus valmistatakse harju ja
punutakse matte. Sealhomas on ka ärimum ja
amüügikoht pimedate valmistatud tööde jaoks.
Praegu on seltsi esimeheks dr. P. P e d u s f a a r,
juhatusse liikmeteks: dr. S. H a n s j o n, pr. B.
M a s i k, prl. G. L u t h e r, hr. R. L u t j e p, as-
jaajajaks hr. G. E n n m a n n. Sissetulekud ja
väljaminekud olid taajakaalus 1930. a. 12.086.—
krooniga. Seltsil on praegu 52 liiget.

Weel oleks mainida, et Eesti pimedad
wiimastest riigikogu walimistest jaadik riigi-
kohtu otsuse põhjal (7. mai 1929) poliitilise
w a l i m i s õ i g u s e on jaanud, mis pime-
datel praegu ka juuremas jaos teistes maa-
des on.

Enne kui käesolewat ülewaadet lõpetada,
tahame rahuldustundega esile tõsta jeda üks-
meelset koostööd seltsi ja ministeeriumi,
praeguse hariduse- ja sotsiaalministeeriumi
wahel, samuti tänuga meelde tuletada k o g u
Tartu seltskonna kaasabi pimedate hoole-
kande edendamisel, kelle toetuse peale me
praegusest majanduslisest kitsikusest hoolimata
edasi lootma jääme.

„Pimedate Wi“ juhatusse ülesandel

prof. dr. E. Bleszig,

praegune esimees.